

Verbijzonderde interne controle plan 2024

Gemeente Woerden

Audit titel:	VIC plan 2024
Ambtelijk opdrachtgever:	Jaap Pranger (Concerncontroller)
Bestuurlijk opdrachtgever:	Het college van B&W, vertegenwoordigd door wethouder J. Vierstra voor de gemeente Woerden
Datum:	27 mei 2024
Steller:	Jeffrey van Eijk (senior auditor VIC) en Judith van Luling (auditor VIC)

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Doelstelling	4
2 Wettelijk kader	4
2.1 Financiële verordening, controleverordening en controleprotocol en het normenkader	4
2.2 Rechtmatigheidsverantwoording	5
2.3 Verantwoordingsgrens, uitvoeringsmaterialiteit en rapporteringsgrens voor de rechtmatigheid 5	
2.4 Materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit voor detailcontroles	6
3 Ontwikkelingen	7
4 Inrichting van de interne controle in de organisatie	7
4.1 IC-organisatie	7
4.2 Positionering en inrichting van het VIC-team	8
5 VIC-plan 2024	8
5.1 Automatisering	9
5.2 Frauderisicoanalyse	9
6 Scope van de verbijzonderde interne controle 2024	10
6.1 Significante posten/ processen	10
6.2 Interne controleplan per proces (ICP)	10
6.3 Controleaanpak	11
6.4 Het bepalen van objectieve steekproefselecties	11
6.4.1 Steekproefmodel	11
6.5 Dossiervorming	11
6.6 Bevindingen afstemmen	12
6.7 Rapporteren van de bevindingen	12
6.8 Auditmonitor	12
7 Ambities en ontwikkeling	13
8 Bijlage auditmonitor	14

Inleiding

In de jaarrekening 2023 is voor het eerst door het college van B&W verantwoording afgelegd rondom de financiële rechtmatigheid. Tot aan 2022 gaf de controlerend accountant een oordeel over de financiële rechtmatigheid in zijn controleverklaring bij de jaarrekening. Per 2023 doet het college dit zelf. De VIC voert de controlewerkzaamheden uit met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording en stelt de rechtmatigheidsverantwoording op. De rechtmatigheidsverantwoording is nog wel onderdeel van de getrouwheidscontrole van de controlerend accountant. Een van de beoogde voordelen van de komst van de rechtmatigheidsverantwoording is het gesprek te faciliteren over financiële rechtmatigheid tussen de raad en het college van B&W.

De verbijzonderde interne controle (hierna VIC) is mede van belang om te voldoen aan de eisen samenhangend met de komst van de rechtmatigheidsverantwoording per verslagjaar 2023 en is daarom verder versterkt en geprofessionaliseerd. De VIC voert verbijzonderde interne controles uit op basis van een jaarlijks geactualiseerd controleplan. De bevindingen worden halfjaarlijks gerapporteerd in de VIC-rapportage van bevindingen. Deze rapportages worden voorgelegd aan het college en besproken met de Auditcommissie. De voortgang van de opvolging van het advies en aanbevelingen van de VIC wordt periodiek gemonitord binnen de ambtelijke organisatie.

De verbijzonderde interne controle is een continu proces. Zowel qua inhoud als jaarplanning wordt afstemming gezocht met de controlewerkzaamheden van de controlerend accountant. Voor verslagjaar 2024 zijn afspraken gemaakt met de controlerend accountant (ETL) voor een zo constructief en efficiënt mogelijke samenwerking. De VIC-controles liggen in lijn met de materialiteit en rapporteringstoleranties die de controlerend accountant hanteert. In samenspraak met de controlerend accountant is de scope van de processen bepaald. Deze scope bestaat uit materiele en risicovolle processen. Met behulp van de VIC wordt binnen de ambtelijke organisatie op onafhankelijke wijze beoordeeld of de interne beheersing binnen de afdelingen effectief is. Dit wordt onder andere beoordeeld door per proces de opzet, het bestaan, de werking inclusief de interne beheersmaatregelen periodiek te auditen.

1 Doelstelling

Het primaire doel van VIC is om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de bedrijfsvoering binnen de ambtelijke organisatie en als nodig de kwaliteit van de bedrijfsvoering (continu) te kunnen verhogen. Op basis van bevindingen vanuit de VIC-controles ontstaan aanbevelingen welke opgevolgd kunnen worden om het proces te optimaliseren. Het opvolgen van aanbevelingen m.b.t. interne beheersmaatregelen mitigeert onder andere de kans op fouten en fraude. Met de VIC-controles wordt inzichtelijk of de interne beheersing binnen processen effectief werkend is. Het uiteindelijke doel is om in control te zijn als organisatie d.w.z. het realiseren van onze doelstellingen binnen de gestelde kaders, waarbij beschikbare middelen effectief en efficiënt worden ingezet. Daarbij zijn wij ons bewust van risico's en is het de kunst om daar tijdig op in te spelen.

Verbijzonderde interne controle is het proces dat gericht is op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid omtrent het bereiken van doelstellingen en het in control zijn op het gebied van:

- Naleving van relevante wet- en regelgeving, beleidsrichtlijnen en procedures om financiële rechtmatigheidsfouten te voorkomen (rechtmatigheid);
- Een betrouwbare weergave van de financiële informatieverzorging (getrouwheid);
- Voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik;
- Risicomanagement.

2 Wettelijk kader

Op het gebied van de verbijzonderde interne controle gelden diverse kaders. Deels zijn dit algemene kaders vastgesteld door hogere overheden en deels zijn dit onze eigen kaders. De basis voor de VIC is vastgelegd in de financiële verordening. Deze verordening is gebaseerd op artikel 212 uit de Gemeentewet. Op grond van de financiële verordening art. 39 lid 2 draagt het college de zorg voor systematische verificatie van de registratie en ontwikkeling van de bezittingen en het vermogen van de gemeente. Daarnaast moet op basis van artikel 39 lid 1 van deze verordening interne controle worden uitgevoerd op de processen en/of systemen.

2.1 Financiële verordening, controleverordening en controleprotocol en het normenkader

- Financiële verordening
 - o Het doel van de wettelijk voorgeschreven financiële verordening is het vastleggen van de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie overeenkomstig artikel 212 van de Gemeentewet.
- Controleprotocol
 - o De bepalingen in dit protocol zijn bedoeld om te waarborgen dat de rechtmatigheid van het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie worden getoetst. In het controleprotocol zijn o.a. de rechtmatigheidscriteria, verantwoordingsgrens en de rapporteringstolerantie vastgelegd.
- Normenkader
 - o In het door de raad vastgestelde normenkader is de wet- en regelgeving opgenomen welke van belang is voor de financiële rechtmatigheid. Het normenkader moet voor een efficiënte uitvoering van interne controles op de (financiële) rechtmatigheid 'geoperationaliseerd' worden in een toetsingskader. Dit houdt in dat per wet/regelgeving/verordening wordt vastgelegd welk artikel relevant is voor de toetsing. Per 2024 zal een eerste opzet gemaakt worden. Het toetsingskader zal onderdeel worden van het interne controleplan (ICP) per proces.

2.2 Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van jaar 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording een wettelijke verplichting voor decentrale overheden waaronder gemeenten vallen. Het achterliggende doel van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is om de kaderstellende en controlerende taak van de raad te versterken. De belangrijkste impact van deze wetswijziging op de gemeente heeft betrekking op de rolverdeling tussen de raad, het college van B&W en de controlerend accountant. Het college van B&W stelt vanaf begrotingsjaar 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening om verantwoording af te geven over de naleving van wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

Voor de financiële rechtmatigheid toetst de VIC volgende 3 criteria:

- Begrotingscriterium (de financiële beheershandeling past binnen de vastgestelde begroting);
- Voorwaardencriterium (de financiële beheershandeling voldoet aan de geldende regelgeving);
- M&O-beleid (het beleid op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik is nagevolgd).

De SiSa-verantwoording maakt geen deel uit van de werkzaamheden van de VIC aangezien de controlerend accountant dit expliciet controleert. De controlerend accountant neemt de SiSa-verantwoording mee in zijn oordeel over de jaarstukken.

De controlerend accountant toetst op getrouwheid wat bestaat uit de volgende 6 criteria:

- Volledigheids criterium (alle te verantwoorden opbrengsten zijn verantwoord);
- Valuteringscriterium (het tijdstip van de betalingen en de verplichtingen is juist);
- Leveringscriterium (de geleverde goederen of diensten zijn juist);
- Calculatiecriterium (de vastgestelde bedragen zijn juist vastgesteld en/of berekend);
- Adresseringcriterium (de betaling is gedaan aan de juiste persoon of organisatie);
- Aanvaardbaarheids criterium (de financiële beheershandeling past binnen de gestelde kaders).

Ondanks dat de controlerend accountant verantwoordelijk is voor getrouwheid neemt de VIC deze criteria regelmatig mee in de verbijzonderde interne controles. Deze controlewerkzaamheden zijn dan ook relevant voor de controlerend accountant.

2.3 Verantwoordingsgrens, uitvoeringsmaterialiteit en rapporteringsgrens voor de rechtmatigheid

De verantwoordingsgrens is een door de raad vastgesteld bedrag, waarboven het college van B&W de afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) moet opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordingsgrens valt binnen de bandbreedte van 1% tot 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves. De raad is vrij om binnen deze bandbreedte de grens te bepalen. Ligt het totaal van de afwijkingen onder de verantwoordingsgrens dan is er sprake van goedkeuring en geeft het college van B&W aan dat in het verslagjaar rechtmatig is gehandeld. Boven het vastgestelde percentage moet het college de afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De te kiezen grenzen moeten een juiste balans bewaken tussen het niveau van informatievoorziening aan de raad en de hoogte van uitvoeringskosten van de verantwoording die de organisatie gemaakt moet worden daartoe.

De raad heeft via het controleprotocol de verantwoordingsgrens vastgesteld op 3%. Dit omdat er sprake is van een nieuwe ontwikkeling en een daarbij horend groeiproces. Door te kiezen voor

een lager percentage zouden we de lat hoger leggen dan in de huidige wetgeving, waarbij de grens voor onzekerheden op 3% ligt. Een lagere verantwoordingsgrens resulteert in een intensievere controle voor de eigen organisatie alsmede de accountantscontrole. De rechtmatigheidsverantwoording wordt opgesteld door het college van B&W. De controlerend accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening waar de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van uitmaakt. De verantwoordingsgrens o.b.v. de begroting 2024 is €5.491.000.

Aangezien wij in de controle gebruik maken van deelwaarnemingen en detailcontroles heeft de raad vastgesteld om een deel van de verantwoordingsgrens te 'reserveren' voor onontdekte fouten. De raad heeft vastgesteld dat de uitvoeringsmaterialiteit voor de rechtmatigheidsverantwoording 75% van de verantwoordingsgrens oftewel €4.118.000 is. Deze uitvoeringsmaterialiteit wordt gebruikt voor werkzaamheden gerelateerd aan de rechtmatigheidsverantwoording.

De rapporteringsgrens is een afspraak, zoals de raad ook maakt met de controlerend accountant. Hierbij spreken raad en college af dat alle financiële rechtmatigheidsfouten die boven deze rapporteringsgrens vallen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag worden opgenomen en toegelicht. De rapportagegrens is gelijk aan de rapporteringstolerantie heeft de raad vastgesteld. De rapporteringstolerantie is 25% van de verantwoordingsgrens. In het controleprotocol is deze gekoppeld aan de goedkeuringstolerantie (voor getrouwheid 1%). De rapporteringsgrens is 25% van 1% van de totale lasten ad €452.000. De verantwoordingsgrens en rapporteringsgrens zijn van belang voor de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

2.4 Materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit voor detailcontroles

De materialiteitsbepaling/ goedkeuringstolerantie bij beide gemeenten is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Deze is gebaseerd op 1% van de totale lasten inclusief dotaties aan de reserves ad €1.830.000. Aangezien wij in de controle gebruik maken van deelwaarnemingen en detailcontroles is met de controlerend accountant afgestemd om een deel van de goedkeuringstolerantie te 'reserveren' voor onontdekte fouten. Om die reden doen wij een afslag, conform het controleplan, van 20% op de materialiteit/ goedkeuringstolerantie om te komen tot de uitvoeringsmaterialiteit/ uitvoeringstolerantie. De uitvoeringsmaterialiteit bedraagt daarom 80% van de materialiteit komt uit op €1.464.000.

Deze materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit zijn van belang voor detailcontroles ten aanzien van getrouwheid. De uitvoeringsmaterialiteit o.b.v. de rechtmatigheidsverantwoording ligt een stuk hoger dan de gebruikte uitvoeringsmaterialiteit voor getrouwheid in gebruik genomen door de controlerend accountant, zie tabel. Aangezien het in praktijk beter aansluit is daarom gekozen om te werken met een gelijke materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit als de controlerend accountant voor detailcontroles m.b.t. getrouwheid. In dit geval zijn controlewerkzaamheden van de VIC in lijn met de controlewerkzaamheden van de controlerend accountant. De controlerend accountant kan de VIC werkzaamheden reperformen tijdens de accountantscontroles. Zo hoeft de controlerend accountant aanvullend geen extra selecties te maken tijdens de accountantscontroles. Door gebruik te maken van deze methode zijn de uitvragen voor de controles gelijkjer verdeeld over het verslagjaar en voorkomen we piekmomenten waardoor de controlewerkzaamheden veel minder belastend zijn voor de ambtelijke organisatie.

Bedragen x 1000

Begroting 2024	totale lasten inclusief dotaties aan de reserves	€ 183.028
Materialiteit	1% van de totale lasten inclusief dotaties aan de reserves (getrouwheid)	€ 1.830
Verantwoordingsgrens (rechtmatigheid)	3% van de lasten inclusief stortingen in reserves (rechtmatigheid)	€ 5.491
Uitvoeringsmaterialiteit rechtmatigheid	75% van de verantwoordingsgrens	€ 4.118
Uitvoeringsmaterialiteit getrouwheid	80% van de materialiteit	€ 1.464
Rapporteringsgrens	25% van 1% van de totale lasten	€ 452

3 Ontwikkelingen

De volgende interne actualiteiten kunnen van invloed zijn op de interne beheersing van de gemeente:

- Organisatievisie en ontwikkelingen met invloed op de (interne beheersing) van de bedrijfsvoering o.a. het project procesverbetering;
- Implementatie nieuwe IT-systemen o.a. pilot verplichtingenadministratie;
- Hoog verloop in personeel.

4 Inrichting van de interne controle in de organisatie

4.1 IC-organisatie

De gemeente heeft gekozen om te werken met het 'three lines model'. Het belangrijkste uitgangspunt van het model is dat control (interne beheersing) wordt geborgd in de 1^e lijn door een goede opzet van de administratieve organisatie (AO) / interne controle (IC) binnen het proces. De 2^e lijn ondersteund bijvoorbeeld in de vorm van kwaliteitscontroles of werkzaamheden door de businesscontroller. De 3^e lijn (VIC) voert onafhankelijke toetsing uit. De gemeente wilt op basis van het model ook werken met deze verdedigingslijnes. Het college en de directie zijn verantwoordelijk voor een goede sturing en beheersing op hoofdlijnen. Het management is primair verantwoordelijk voor het aansturen en beheersen van de uitvoering.

Om voldoende zekerheid te hebben zijn adequate (interne) controlemaatregelen nodig. Het streven is om die op de volgende wijze te organiseren:

1. **1^e lijn: *proceseigenaar/ manager***

De medewerkers van de afdeling zijn zelf verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van bedrijfsvoering. Het is daarom van belang dat de processen zijn gewaarborgd met (tijdige) interne beheersingsmaatregelen om processen adequaat te laten verlopen en de kans op fouten te mitigeren. Voorbeelden van interne beheersingsmaatregelen binnen een proces zijn functiescheiding, 4-ogenprincipe, autorisatiematrix etc. Het is van groot belang dat de 1^e lijn bewust is van de procesrisico's. De 1^e lijn is verantwoordelijk voor de opvolging van adviezen van de 2^e en 3^e lijn.

2. **2^e lijn: *faciliterend (business controller en een kwaliteitsmedewerker binnen de uitvoerende afdeling)*:**

Deze lijn bewaakt, adviseert, coördineert en ondersteunt de 1^e lijn a.d.h.v. kennis en expertise. Beleidsvoorbereidende taken en organiseren van integrale risicoanalyses vallen ook binnen deze lijn. Binnen de gemeente zijn dit de taken van een business controller. Het is mogelijk dat een kwaliteitsmedewerker (binnen de afdeling) de 1^e lijn ondersteunt met kwaliteitscontroles.

3. **3^e lijn: *interne audit*:**

Tenslotte is het wenselijk dat er binnen de organisatie een onafhankelijke functie bestaat die

controleert of de 1^e lijn haar taken juist uitvoert en beoordeelt of het samenspel tussen de 1^e en 2^e lijn soepel functioneert. De 3^e lijn is niet verantwoordelijk voor het nemen van de beslissingen (1^e lijn) en evenmin voor het ontwerpen en implementeren van de systemen voor de beheersing van bedrijfsprocessen (2^e lijn). De 3^e lijn geeft objectief en onafhankelijk een oordeel over de werking van de interne beheersing en zal indien nodig adviezen tot verbetering geven. De VIC-functie is de 3^e lijn. De onafhankelijkheid en de objectiviteit van de 3^e lijn is geborgd door enerzijds de (interne) routing van de rapportages van bevindingen (via directie) en anderzijds door de mogelijkheid tot escalatie naar het dagelijks bestuur.

4. 4^e lijn:

De externe controle van de controlerend accountant.

De gemeente is nog in de opbouwende fase om dit theoretische model volledig te implementeren binnen de ambtelijke organisatie. Op dit moment moeten taken en rollen verduidelijkt worden binnen de organisatie. Momenteel voeren de 2^e en 3^e lijn nog te veel 1^e lijn werkzaamheden uit waarvoor de 1^e lijn zelf verantwoordelijk is. De 2^e lijn zou momenteel ook duidelijkere instructies moeten krijgen wat betreft hun rol. De visie is dat we volledig met een eigen invulling via het 'three lines model' gaan werken. Het implementatieplan gaat beschreven worden in het jaarplan SFC 2024/2025.

4.2 Positionering en inrichting van het VIC-team

De VIC valt onder de verantwoordelijkheid van de concerncontroller die tevens teammanager is van het team Strategie, Financiën & Control (SFC). De concerncontroller is zich bewust van het feit dat beide rollen goed gescheiden moeten worden en de VIC zoveel als mogelijk een onafhankelijke positie krijgt binnen de ambtelijke organisatie. De VIC-medewerkers krijgen alle ruimte, middelen en verantwoordelijkheid om hun functie uit te voeren conform de grondbeginselen van de VIC. Hiermee is de onafhankelijkheid van de VIC voldoende gewaarborgd.

De VIC wordt momenteel ingevuld door een senior auditor en een auditor (1.8 FTE in 2024). In 2024 is de VIC ondersteunt door een externe coach (RA accountant). Het VIC-team heeft voldoende kennis, ervaring en expertise. De senior auditor heeft een gecertificeerde master Accountancy behaald. De senior auditor heeft voldoende werkervaring als auditor opgedaan bij een groot accountantskantoor. De auditor werkt 3 jaar als auditor bij de gemeente en heeft relevante kennis en praktijkervaring opgebouwd. In de 2^e helft van 2024 zal het VIC-team versterkt worden met 1 fte.

5 VIC-plan 2024

Het VIC-plan biedt een leidraad voor de organisatie om intern te toetsen dat financiële beheershandelingen rechtmatig en getrouw door de daartoe bevoegde ambtelijke functionarissen worden uitgevoerd. Het is hierbij van belang dat uitgevoerde verbijzonderde interne controles, momenteel veelal gebaseerd op opzet, bestaan en gegevensgerichte werkzaamheden, zichtbaar (in de vorm van bewijs) worden vastgelegd en dat de bevindingen worden gecommuniceerd in een periodieke rapportage aan de teammanagers/proceseigenaren, de directie, het college, de raad via de auditcommissie en aan de controlerend accountant.

Voor verslagjaar 2024 is afgesteld met ETL (controlerend accountant) om te kiezen voor een risicogerichte aanpak waarbij de procesgang (middels transactiestroomcontroles) wordt meegenomen in de VIC aanpak. Deze aanpak zal ervoor zorgen dat het lerend vermogen van de organisatie en de kwaliteit van de interne beheersomgeving duurzaam wordt verhoogd. Dit sluit aan bij de visie van de directie op de organisatie (organisatieontwikkeling). De verbijzonderde interne controle is een aanvulling op de accountantscontrole, in die zin dat:

- Een objectief oordeel gegeven wordt over de opzet, het bestaan en de werking van de interne controles en beheersmaatregelen, die door het three lines model uitgevoerd worden;
- De focus ligt op de processen met de grootste (financiële en maatschappelijke) risico's;
- De verbijzonderde interne controles zijn primair gericht op de naleving van geldende wet- en regelgeving (rechtmatigheid) en secundair op getrouwheid.

De VIC streeft er naar dat de controlerend accountant gebruik kan maken van de werkzaamheden en bevindingen voorkomend uit de verbijzonderde interne controles. De VIC heeft daarom periodiek overleg met de controlerend accountant om controlewerkzaamheden met elkaar af te stemmen.

5.1 Automatisering

De VIC is zich er bewust van dat IT een belangrijke variabele is voor effectieve werking van interne beheersing binnen de ambtelijke organisatie. De gebruikte IT systemen/ applicaties zijn daarom van invloed op de interne beheersing van processen.

De verantwoordelijkheid van IT audits ligt bij afdeling informatie en communicatie technologie (ICT). De chief informatie en security officer (CISO) van afdeling ICT is medio 2023 overgekomen van afdeling SFC. IT audits worden in 2024 voornamelijk door derden uitgevoerd onder leiding van CISO. De VIC doet aanvullend controlewerkzaamheden op gebied van IT maar is niet verantwoordelijk voor IT audits. IT audits zijn gefocust op de volgende onderwerpen:

- Logische toegangsbeleid;
- Change management;
- Wachtwoordbeleid;
- Autorisatiematrix;
- Rollen en rechten;
- Beheerrechten;
- Toegangsrechten;
- Continuïteit;
- Logging;
- Beveiliging;
- Back up and recovery.

De bevindingen vanuit de IT audits worden periodiek geactualiseerd in de auditmonitor (zie paragraaf auditmonitor). Uiteindelijk is de CISO verantwoordelijk voor het adviseren en monitoren van opvolgen van de adviezen binnen de organisatie.

5.2 Frauderisicoanalyse

Frauderisico, corruptie en niet integer gedrag zijn onderwerpen die de afgelopen jaren steeds meer onder de aandacht zijn gekomen bij gemeenten. De controlerend accountant verzoekt daarom om de frauderisicoanalyse jaarlijks te actualiseren. Aansluitend wordt vermeld of de VIC en de controlerend accountant aanwijzingen voor fraude hebben geconstateerd.

Binnen de gemeente is de frauderisicoanalyse onderdeel van het risicomanagement proces. Jaarlijks vindt er een risico-inventarisatie plaats en worden de mogelijke effecten in kaart gebracht. Op basis van de uitkomsten wordt nagegaan als aanvullende beheersmaatregelen getroffen moeten worden om de risico's tot een aanvaardbaar niveau te brengen.

De huidige frauderisicoanalyse dateert van 2021. Voor 2024 staat het actualiseren van de frauderisicoanalyse op de agenda van SFC-beleid. Hierbij is misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik, als expliciet criterium voor de rechtmatigheidsverantwoording, een relevant onderdeel. Op basis van de uitkomsten van de (fraude)risicoanalyse en de procesbeschrijvingen wordt een huidige risico inschatting van de processen herijkt. Dit vormt een adequaat fundamenteel controleplan voor het uitvoeren van de verbijzonderde interne controles.

6 Scope van de verbijzonderde interne controle 2024

6.1 Significante posten/ processen

De posten/ processen die relevant zijn voor de verbijzonderde interne controle zijn geselecteerd op basis van de omvang van de financiële geldstromen (cijfers zijn afkomstig uit de begroting 2024). Als de omvang boven de uitvoeringsmaterialiteit (middels de zogenoemde IV3-rapportage begroting) ligt is de post/proces geselecteerd voor controle. Daarnaast zijn er posten/ processen vanuit (hoog) risicoperspectief geselecteerd voor controle of omdat wij van mening zijn dat posten met een kleinere omvang ook met een bepaalde regelmaat (roulerend) gecontroleerd moeten worden.

De scope 2024 bestaat uit de volgende posten/ processen (getallen zijn x 1000):

Financiële post/ proces	Omvang	Financiële rechtmatigheid	Getrouwheid	Risiconiveau
Lonen & salarissen	€ 41.093	X	X	Laag
Inkopen en betalen	€ 47.614		X	Hoog
Lokale belastingen en heffingen	€ 31.685	X		Laag
Meervoudige/ Europese aanbestedingen (spendanalyse)	Valt binnen meerdere processen	X		Hoog
Mutaties reserves	€ 2.062	X		Laag
Verstrekke subsidie & inkomensoverdrachten	€ 4.499 en € 160.089	X		Middel
Parkeeropbrengsten	€ 2.397	X		Laag
Opbrengsten en uitgaven uit grond aan- en verkopen (GREX)	€ 16.494	X	X	Hoog
Sociaal domein Wmo	€ 9.174	X		Hoog
Sociaal domein Jeugd	€ 5.189	X		Hoog
Verhuuropbrengsten	€ 3.336	X	X	Hoog
Investeringen, kredieten & afschrijvingen	€ 47.614	X	X	Hoog
Treasury, leningen en schatkistbankieren (wet fido)	n.v.t.	X		Laag
Omgevingleges	€ 1.466	X		Laag – 1x/2 jaar in scope
Begrotingscriterium	n.v.t.	X		Hoog
M&O criterium	n.v.t.	X		Midden
Memoriaalboekingen	Nog onbekend		X	Hoog
Fiscaal (omzetbelasting, VPB en loonbelasting)	n.v.t.	X	X	Midden

6.2 Interne controleplan per proces (ICP)

Voor de processen in scope wordt vooraf een intern controleplan (ICP) opgesteld. In het ICP komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. Inleiding en controledoelstelling(en) van het proces;
2. Financiële omvang van het proces en andere wetenswaardigheden (kengetallen) van het proces;
3. IT-systemen;
4. Wet- & regelgeving (normenkader);
5. Bevindingen/aanbevelingen;
6. Nieuwe ontwikkelingen;
7. Controleaanpak;
8. Misbruik en oneigenlijk (M&O beleid).

Elke ICP wordt besproken en afgestemd met de proceseigenaar/ teammanager.

6.3 Controleaanpak

Aan de hand van de procesbeschrijving en informatie van de proceseigenaar wordt bepaald in hoeverre in het proces voldoende waarborgen zijn ingebouwd om tot een juiste, rechtmatige, getrouwe en volledige financiële verantwoording te komen. De processen die in de scope vallen worden gecontroleerd op opzet (procesbeschrijving), bestaan (lijncontrole) en werking (controle op effectiviteit van werking). Indien het niet mogelijk is om systeemgericht te steunen op het proces zullen aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden plaatsvinden, veelal door afstemming met onderliggende bescheiden. Deze gegevensgerichte werkzaamheden zullen merendeels steekproefsgewijs gecontroleerd worden.

6.4 Het bepalen van objectieve steekproefselecties

De VIC maakt veelal gebruik van statistische steekproeven. Dit geldt zowel bij gegevensgerichte als bij systeemgerichte controlewerkzaamheden. De belangrijkste doelstelling is om op basis van een selectie van een populatie een uitspraak te kunnen doen over de gehele populatie oftewel de massa generaliseren naar de gehele populatie. Deze controlemethode leidt tot een efficiënte en effectieve interne controle en ligt in lijn met de controlewerkzaamheden van de controlerend accountant aangezien de controlerend accountant op dezelfde wijze controleert. Hieronder is beschreven hoe de selecties van deelwaarnemingen tot stand komen.

6.4.1 Steekproefmodel

De auditors maken voor het bepalen van de steekproeven gebruik van het SRA-steekproefmodel. Het SRA-steekproefmodel biedt auditors handreikingen bij het toepassen van steekproefcontroles. De controlerend accountant maakt zelf ook gebruik van dit steekproefmodel. Onderstaand wordt ingegaan op de statistische uitgangspunten van deze rekentool.

Wij hanteren een zekerheidspercentage van 95% omdat dit grensbedrag correspondeert met een redelijke mate van zekerheid. In het steekproefmodel is aangegeven wat de relevante beweringen zijn voor balansposten en voor exploitatieposten. Op basis van de uitvoeringsmaterialiteit bepaalt het model statistisch een selectie die gecontroleerd moet worden. Op deze wijze zorgt de auditor ervoor dat de deelwaarnemingen zorgvuldig, professioneel, betrouwbaar en objectief tot stand komen. Op deze wijze heeft de controlerend accountant de mogelijkheid om VIC werkzaamheden te reperfermen.

6.5 Dossiervorming

De uitkomsten van de VIC en de geconstateerde bevindingen worden centraal vastgelegd in een controlememo. Onderliggende bewijsstukken en vastleggingen worden opgeslagen in Teams. Bij de uitvoering van de interne controlewerkzaamheden is dossiervorming een belangrijk onderdeel van het controleproces. Om dit tijdens de procesgang van de verrichte interne controlewerkzaamheden

achteraf te kunnen reconstrueren, is het van belang dat het opgebouwde controledossier voldoende inzicht verschaft in deze handelingen. Het controledossier zal afhankelijk van het te controleren proces minimaal de volgende documenten moeten bevatten:

1. Intern controleprogramma (ICP);
2. Procesbeschrijving (opzet) inclusief gesprekverslagen vanuit de interviews met de proceseigenaren;
3. Lijncontrole (bestaan);
4. Populatie en steekproef SRA steekproefmodel (werking / gegevensgericht);
5. Dossiers van gecontroleerde items;
6. Controletemplate detailcontrole inclusief vastlegging van uitgevoerde controlewerkzaamheden;
7. Memo van bevindingen.

6.6 Bevindingen afstemmen

De vastlegging van controlewerkzaamheden vindt plaats in de ontwikkelde controletemplates. In deze formats zijn o.a. de risico's en toetspunten opgenomen en wordt verwezen naar onderliggende dossiers. De vastlegging vindt plaats in een gestructureerde mappenstructuur.

Vanuit de controles kunnen bevindingen ontstaan. Deze bevindingen worden vastgelegd in een memo en besproken met de proceseigenaren. De proceseigenaar wordt gevraagd te reageren op de bevindingen. Het memo van bevindingen ondertekenen de VIC functie en proceseigenaren. Het memo omvat conclusies over de effectiviteit van de beheersmaatregelen binnen het proces. De VIC adviseert verbeterpunten en/of toevoegingen aan de proceseigenaren. De proceseigenaar/ afdelingshoofd is verantwoordelijk voor het herstel van tekortkomingen in het proces.

Financiële onrechtmatigheden worden genoteerd als financiële rechtmatigheidsfouten voor de rechtmatigheidsverantwoording indien nodig (soms kan het nog gecorrigeerd worden). Niet-financiële fouten worden gerapporteerd maar tellen niet mee als financiële rechtmatigheidsfouten. Anderzijds dient voor financiële fouten nagegaan te worden of er sprake is van een incident of sprake van een procedurele fout. Dit is van belang voor een eventueel noodzakelijke aanpassing van het proces. De VIC zal adviseren om het proces aan te passen om financiële rechtmatigheidsfouten te mitigeren. Bij het constateren van fouten kan worden overwogen om aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren. Dit om meer zekerheid te krijgen over de populatie.

6.7 Rapporteren van de bevindingen

Per half jaar stelt de VIC de rapportage van bevindingen op ten behoeve van het college en de auditcommissie. Dit verslag wordt vooraf besproken met de concerncontroller en ter kennisname aan de directie gestuurd. Het verslag is een samenvatting van de belangrijkste bevindingen per proces. De aanbevelingen voor verbetering van de interne beheersing wordt per proces/ afdeling genoteerd in de auditmonitor.

6.8 Auditmonitor

Aanbevelingen m.b.t. het verbeteren van de interne beheersing vanuit de VIC, controlerend accountant en IT audits worden periodiek bewaakt met de auditmonitor. Dit is een centraal bestand waarin de bevindingen, aanbeveling en ondernomen acties worden vastgelegd per team. De proceseigenaar is verantwoordelijk voor een tijdige opvolging van de gerapporteerde bevindingen. De opvolging van de aanbevelingen wordt meerdere keren per jaar gemonitord door de VIC. Ook de business controllers ondersteunen als 2^e lijn de VIC hierbij.

Actieve monitoring en verantwoording is essentieel om de proceseigenaar meer bewust te maken van de procesrisico's en te stimuleren om de interne beheersing te verbeteren om de kans op fouten en fraude te mitigeren. In de bijlage is een schematische weergave van de auditmonitor gepresenteerd.

7 Ambities en ontwikkeling

De VIC streeft er naar om de volgende ontwikkelingen te versterken binnen de organisatie:

- Uitbreiding van de VIC op korte termijn met 1 fte;
- Werken binnen de organisatie met een eigen invulling van het three lines model (zie paragraaf IC-organisatie) om beter in control te zijn als organisatie;
- Streven naar een verbetering van de interne beheersing om de kans op fouten te mitigeren en meer systeemgericht te kunnen controleren i.p.v. gegevensgericht;
- Op lange termijn werken naar een rechtmatigheidsverantwoording met een lagere verantwoordingsgrens. Hier is het van belang om een effectief werkende interne beheersing te hebben binnen de organisatie.

Audit MONITOR

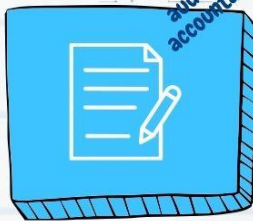
budgethouder
teammanager
business controller
senior controller
auditor
directeur
accountant

01. TEAMWORK/ SAMENSPEL

Het is een samenwerking met elkaar voor het succesvol verbeteren van de processen in de organisatie en in dit geval specifiek t.b.v. de (financiële) rechtmatigheid!

auditor
accountant

02. BEVINDINGEN

De auditor en de accountant toetsen de processen, doen review op de steekproeven en voeren gesprekken met de procesbeheerders. Hieruit ontstaan bevindingen en aanbevelingen, deze worden opgenomen in een VIC-rapport, de managementletter en/of het accountantsverslag.

okt en apr

teammanager
business controller
auditor

03. MONITOREN

Door de auditors wordt regelmatig gemonitord of de bevinding/aanbevelingen zijn opgepakt. De 1e lijn is verantwoordelijk om de verbeterpunten in te voeren. De actuele bevindingen worden opgenomen in een VIC-rapport.

dec, apr en aug

directeur
teammanager
business controller

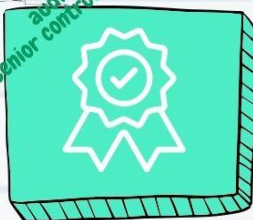

04. TERTIAALGESPREK

De business controller voert het tertiaalgesprek met de teammanager en de directie. De openstaande bevindingen worden door de business controller geagendeerd voor het tertiaalgesprek.

feb, mei en sept

auditor
senior controller

05. RAPPORTEREN

De voortgang wordt door de auditor opgenomen in een VIC-rapport en aangeleverd voor het directierapport. Het VIC-rapport gaat naar het college, de auditcommissie en de accountant.

jan, mei en okt

VIC-team

